

piacon. Művének erőteljes, férfias őszinteségében és komolyságában nem lehet kételkedni és éppen ezek a tulajdonságok feledtetik velünk, hogy az a sebző naturalizmus, melylyel Lemonnier az embert pusztá szexuális képletté egyszerűsíti, ma már szinte csak irodalmi elvként hat. A metafizikára hajló Férfi végzettszerűen tönkretett prédája lesz a lélek nélküli, az ösztönös, a fajt reprezentáló Nőnek — a schopenhaueri gondolat e végsőkig tágított tartalma adja meg regényének alapját. De Lemonnier ezzel nem elégszik meg. A Férfi elkerülheti a katasztrófát — mondja —, de ennek az a feltétele, hogy szexuális kérdésekben szerinte hipokrita nevelésünket meg kell változtatni. Ez az elv, melynek a regény propagátora akar lenni, túlságosan erőtlen ahhoz, hogy a kielezett probléma megoldásaként elfogadhatók. Ha a katasztrófa a fátum kezében van, kompromisszum nem megoldás. Lemonnier feledi azt is, hogy hősét már pusztán egyéni, minden neveléstől független lelki-tesztí összetétele is predestinálja arra a sorsra, mely teljes romlását jelenti, úgyhogy ennek az erősen körülhatárolt emberéletnek az összeroppanásában igen nehezen látjuk meg az általánosítás jogosultságát és még kevésbé a biztosnak vallott ellenszert.

A négyek regénye (Bourget, Duvernois, Benoit és Gérard d'Houville együttes regénye) irodalmi játéknak indult — írja a fordító az előszóban — és őszintén megvalljuk, hogy nem is lett sokkal több belőle. Csupán annak a közönségnek készült, melynek inkább kell a történet, az esemény, a tartalom, mint a „személyes” regény. Erősen fegyelmezett irodalmi ízléssel kell bírnunk, hogy jobban szeressünk oly regényt, mely egyesegyedül azt az embert érezteti meg velünk, aki megírta. Abban a mesterkéltséget és formális szereposztásban (Bourget a feleséggyilkos apa szerepét, Gérard d'Houville a leányét, Duvernois a szerencsés, Benoit pedig a szerencsétlen szerelmesét írja ebben a levél-regényében), melyet az ötlet megkövetelt, az íróasztal-ihletű és naponként penzumokat gyártó sok író között elveszett az ember. A történet egy darabig érdekel ugyan, de a végén rájövünk,

hogy semmi közünk sincs hozzá. Ez a munka a francia regény-gyárilap egyik közepesen foglalkoztató terméke s vele a magyar irodalomban a pseudo-elmélyülést hozó fordításoknak a száma eggyel több lett.

Még Benoit egy másik vállalkozásáról, a *Ferté kisasszony*-ról kell megemlékeznünk. A színes fantasz-tikumok festője, a hazájában és nálunk is igen népszerű Benoit ebben a regényében eddig még ismeretlen oldaláról mutatkozik be. Mozgékonyysága, hogy a pszichológiai regény koncentrátságát is megpróbálta magáévá tenni, tagadhatatlanul figyelemreméltó. Ferté kisasszonynak hallgatásokba fojtott tragikumja, ki a hidegen számító bosszú eleven szénét gyűjti fejére, nem halad el nyom nélkül előttünk és így nem gondolunk túlságosan arra az érzéketlenségre, amellyel Benoit a saját regénye alakjait nézi. Regényt írni ma igen sok iró számára foglalkozás és Benoit is elbeszél egy történetet, megcsinált egy regényt, hogy azután elfeledje és hozzáfogjon a következőhöz.

Kerecsényi Dezső.

A Magyar Tudományos Akadémia Balkán-kutatásainak Tudományos Eredményei. (Szerkesztik: Gróf Teleki Pál és Csiki Ernő. I. kötet. Csiki Ernő állattani kutatásai Albániában. 1. füzet. 10 táblával és 14 szövegközi rajzzal.) A háborús állapotok közepett járták meg a Balkánt a magyar tudósok, hogy a tudomány közkincsévé tegyék az ott látottakat. Nyolc szerző munkája az a tizenkét értekezés, melyeket ebben a munkában kapunk. A rövid magyar szöveget hosszabb lélekzetű idegen (német, angol) nyelvű kíséri, ezáltal is jelezve, hogy a tudományos eredmények nem annyira bennünket, mint inkább a nemzetközi szaktudományt érdeklik. Magyar munka, magyar verejték a nemzetközi tudomány asztalán, jelzi, hogy ha anyagiakban, területben meg is törtek bennünket, de szellemünket, tudományunkat s annak lelkes művelőit nem tudták megtörni és balkanizálni.

H. K.

A szellemi élet Magyarországon a világháború után. A háború által okozott mérhetetlen erkölcsi károk gyógyítása egyik legfontosabb problémája az emberiség szellemi ve-